

פגיעה מינית רבת משתתפים במשפחות גדולות

**טליה אתגר, יעל אברהם, אשי גרוס
שמעון מלוב, נועם נדר, נטע שפרן**

המתחבטים באותן שאלות או בשאלות דומות להעשיר את הדעת, להחליף דעות ולשפר את הטיפול במשפחות אלו. נבקש להדגיש כי אין שום היבט שיפוטי מבחינתנו בהצגת הנושא. לא בעד ולא נגד משפחות גדולות. המטרה היחידה

במסגרת עבודתנו בעמותת עלם בתחום פגיעות מיניות, נתקלנו מספר פעמים לא מבוטל במשפחות גדולות. הכוונה היא למשפחות בנות 11, 13, 15 ויותר נפשות. היות שבטיפול בקטינים שפגעו מינית יש מקום חשוב ונכבד למשפחה בכלל ולהורים בפרט (Bonner et Al., 1998; Ryan & Lane, 1997; Schladale, 2002; Etgar & Shulshtein Elrom 2009), מצאנו לנכון להעלות את הנושא לסדר היום.

תחום פגיעות מיניות בעלם עוסק בנושא של קטינים פוגעים מינית למעלה מעשרים שנה, וכן עוסק בנפגעי תקיפה מינית. במשך השנים הובילה עמותת עלם שינוי חברתי בתחום זה והייתה חלוצה בהעלאת נושאים, סוגיות ודרכי טיפול באוכלוסייה זו. עלם הייתה העמותה הראשונה שהעלתה לדיון את הנושא של קטינים פוגעים מינית מתחת לגיל האחריות הפלילית, את ההבדל בין טיפול במסגרות סגורות לעומת הטיפול בקהילה, ומה קורה למטפל ולמאבחן. עוד נושאים שזוהו במהלך העבודה בעלם הם ההיבט הרב תרבותי, בנות תוקפות מינית, טיפול כפוי תוך שמירה על האמנה לזכויות הילד וחוק יסוד כבוד האדם וחירותו, תרומתו של טיפול בעזרת בעלי חיים ועוד ועוד.

בכל מקרה שמופנה אלינו אנו שמים דגש עצום על המשפחה ועל ההורים, והם שותפים לתהליך מרגע תחילת ההערכה ועד סוף התהליך הטיפולי. הכוונה במאמר זה היא להעלות למודעות את הנושא של משפחות גדולות, להאיר מספר נקודות, להציף שאלות, ולהציג כמה מסקנות הנוגעות לפגיעות מיניות במשפחות גדולות הן מהספרות ובעיקר מתוך הניסיון. מטרתנו היא לעורר שיח מקצועי בנושא, ולאפשר לאנשי מקצוע

צילום: מרסלו לאור

הדס נעמי אור

העומדת לנגד עינינו היא לאפשר שיח מקצועי במטרה לשפר ולהיטיב את השירות שמשפחות אלה מקבלות. לתפיסתנו, הייחוד של משפחות גדולות הוא לא רק בראייה הכמותית של מספר הילדים וההשלכות שיש לכך, אלא יש גם הבדל של מורכבות, איכות ומהות שונה. ולכל אלה השפעה על הטיפול ועל דרכי הטיפול במשפחות אלה. כדי להביא את הדברים עד כמה שאפשר "מהשטח" פנינו לחמישה מטפלים במרכז הטיפולי של עלם המטפלים בילדים ובהורים מאותה משפחה. ביקשנו מכל אחד מהם

ד"ר טליה אתגר - פסיכולוגית חברתית, מנהלת תחום פגיעות מיניות, עמותת עלם. מחלוצות העיסוק בתחום קטינים פוגעים מינית בארץ.
יעל אברהם - msw, מטפלת באמנות
אשי גרוס - קרימינולוג קליני
שמעון מלוב - פסיכולוג קליני
נועם נדר - קרימינולוג קליני ופסיכותרפיסט
נטע שפרן - קרימינולוגית קלינית, פסיכותרפיסטית ומטפלת משפחתית
כל העובדים בעלי ניסיון רב בתחום פגיעות מיניות.

מהמקרים אינם מדווחים (Ballantine אצל בטיפולנט, 2014). גילוי עריות בין אחים נחשב לאורך שנים לחמור פחות מגילוי עריות בין הורה לילד מאחר שנתפס כביטוי למשחק מיני של הילדות אשר אינו חוצה את גבולות ההבדלים בין הדורות.

Ballantine (בטיפולנט, 2014) אומרת ש"גילוי עריות בין אחים מתרחש בדרך כלל במשפחות גדולות, לא מתפקדות ובעלות ערכים פטריארכליים. הן מאופיינות בכאוטיות, חוסר יציבות רגשית, אלימות רגשית ופיסית ... כמו כן, נמצא כי משפחות בהן מתרחש גילוי עריות בין אחים מאופיינות בגבולות פתוחים מחוץ למשפחה, גבולות מטושטשים בין חברי המשפחה, בלבול בתפקידים".

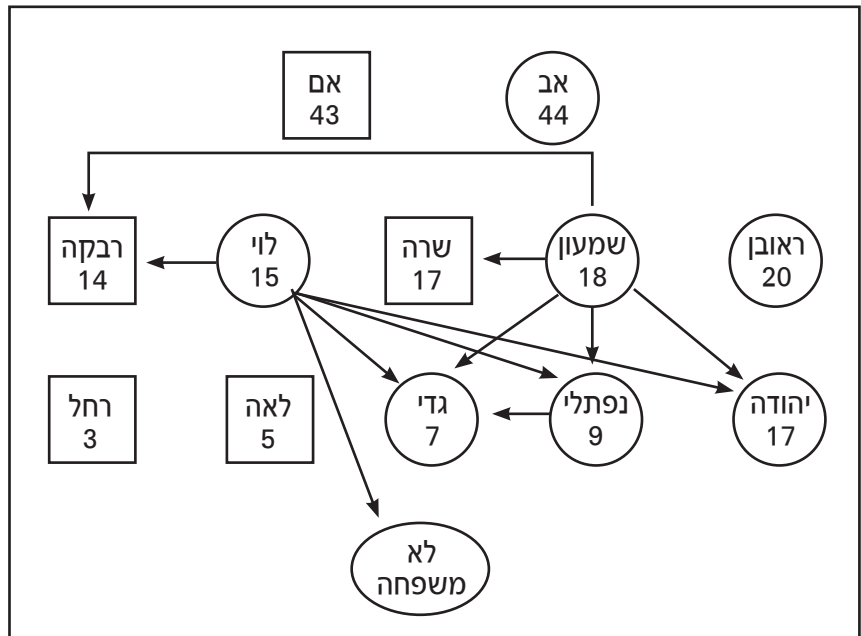
מאפיין נוסף של הסביבה המשפחתית הוא אווירת העוררות המינית המוגברת אשר מאופיינת במיניות גלויה, חשיפה לפורנוגרפיה וכן הלאה, או לחלופין, בגבולות מיניים נוקשים אשר מכסים על תכנים מיניים (למשל, מסרים האוסרים על גילוי מיניות לצד רומנים מחוץ לנישואים). Ballantine מציעה כי הקשיים הזוגיים וחוסר הנאמנות הזוגית תורמים לסיכון לגילוי עריות מאחר שגילוי העריות הוא לעיתים ניסיון נואש והרסני לחבר בין בני משפחה ולמנוע פירוק שלה. "במשפחות אלו קיים בדרך כלל חוסר בהכונה הורית, כאשר ההורים נעדרים פיסית ורגשית מסיבות שונות (החל מקשי פרנסה וכלה בהתמכרויות

ומחלות נפשיות). במצבים אלו האחים הבוגרים זוכים במעמד, אחריות, סטטוס וכוח מוגברים ובהתאם – פעמים רבות האחים הפוגעים הם הבכורים במשפחה".

Mcdonald & Martinez (2016) אומרות שלעיתים ההורים עצמם מקטינים קונפליקטים אלימים בין הילדים ו"מנרמלים" אותם. הם גם מפתחים תגובות לאלימות בין אחאים שאינן מסייעות בהפסקת ההתנהגות הזו. הילדים מרגישים שההורים לא יעילים בהפסקת ההתנהגויות הפוגעות ובעצירתן. החוקרות טוענות שהתגובות השליליות או הלא יעילות מזיקות לילדים כמו האלימות עצמה. Smith & Israel (1987) דיווחו על שיעורים גבוהים של יחסי מין מחוץ לנישואין במשפחות של גילוי עריות בין אחאים. עוד נמצא שאימהות של אחאים המעורבים בגילוי עריות זה כלפי זה היו בעצמן קורבנות של תקיפה מינית (Ryan, 1991).

לתאר בקצרה איך הוא רואה את הסוגיה של המשפחה הגדולה דרך עבודתו עם ילד אחד מהמשפחה, וכמובן גם דרך הטיפול בהורים. הפרטים שונו וכל השמות בדויים כדי למנוע זיהוי, ולשמור על החיסיון. נדגיש כי ההתייחסות בחיבור זה היא למשפחות גדולות שבהן כל הילדים היו מעורבים בהתנהגות מינית פוגעת. כנפגעים, כפוגעים או גם וגם.

בראשית הדברים נבקש להציג לפני הקוראים דיאגרמה של משפחה שטופלה במרכז. זו אינה המשפחה שמובאת כדוגמה בהמשך המאמר אלא משפחה אחרת. החיצים יוצאים מהתוקף ומצביעים מי התוקף מינית לפי הידוע בזמן שהגיעו למרכז הטיפול.

סקירת ספרות

הספרות עוסקת בנושא של אלימות בין אחים מהיבטים שונים: הקשר לאלימות בין ההורים, בין הורה וילד ועוד (Relva, Fernandes & Mota, 2013; Winstok, 2015). עיסוק נרחב בנושא של גילוי עריות בין אחים קיים גם הוא (Collin et Al., 2014; Latzma et al., 2011; Morrill, 2014; Phillips-Green, 2002). התייחסות לתופעה של גילוי עריות בין אחים במשפחות גדולות כפי שהוגדרו בתחילת חיבור זה, לא מצאנו.

התנהגויות מיניות בין אחים

התנהגויות מיניות בין אחים שכיחות פי 5 יותר מאשר התנהגויות מיניות בין הורה לילד, וההנחה היא כי חלק

הקשיים הזוגיים וחוסר הנאמנות הזוגית תורמים לסיכון לגילוי עריות מאחר שגילוי העריות הוא לעיתים ניסיון נואש והרסני לחבר בין בני משפחה ולמנוע פירוק שלה

העברה בין דורית, "ביטוי לקירבה", הפעלת הכוח של הפוגע, שחיקה של האם

אחד הנושאים המרכזיים שברצוננו להפנות אליו את תשומת הלב הוא מצב שבו הטאבו על גילוי עריות פגום, מעוות או בכלל לא קיים. הכוונה היא לדינמיקה משפחתית המתחילה בדרך כלל מההורים, ושבה, מסיבות שונות, באופן לא מודע, אין טאבו על גילוי עריות. לדוגמא: פגיעות בין אחאים במשפחות המוצא של האב או האם שלא טופלו. אנו מתייחסים בהקשר זה לגילוי העריות כאל נושא משפחתי רב דורי ומורכב שנמצא כל הזמן ברקע ומפעיל את המשפחה במגוון דרכים, שעל פי רוב הן לא מודעות. הילדים הנולדים למשפחה כזו נולדים למעשה למשפחה עם נורמות של התנהגות מינית פוגעת. הטאבו על גילוי עריות לא קיים מבחינתם. אלה הנורמות שהם מכירים ולומדים. זוהי הנורמה של המשפחה.

נקודה נוספת הראויה לתשומת לב היא ההתייחסות לגילוי העריות כאל ביטוי ללכידות, לקירבה להענקת תמיכה ואהבה. יחסי המין הופכים לאמצעי לקשר ולקירבה במצב שבו יש חוסר קשר וניכור. לעיתים הזנחה הורית עלולה להביא את הילדים למצוא מזור זה בזה בדרך של יחסי מין. זו תופעה שאנו מכירים גם מפנימיות (Appelstien, 1994). גם במשפחה הנדונה אחת מהמערכות של טעויות החשיבה של האח הבוגר הייתה מעין ניסיון להביא ללכידות וקירבה בין הילדים בבית. הוא ניסה כביכול להביא ליחסי אחאות נורמטיביים, הגעה לשקט ולשלווה בבית בעזרת יחסי המין. "לעשות אהבה". גם זאת כחלק מתפקידיו כביכול של האח הבכור, שתיאר את מקומו בבית כך: "עוזר לתפקוד המשפחתי", "מרגיע ומפשר", מקבל ונותן "אהבה" ותשומת לב.

היבט משמעותי נוסף בדינמיקה המשפחתית קשור בכפייה ובכוח שמפעיל האח הפוגע. אלו מהווים פעמים רבות אקטינג אוט או תגובה למודל היחסים האלים והכוחני שאליו הילד חשוף במשפחה. כך, הפוגע ממקם

את עצמו בעמדת הכוח ונחלץ, כביכול, מהעמדה הפגיעה שבה הוא מצוי במשפחה. בהקשר זה של העברה בין דורית, נמצא כי רבים מההורים לילדים פוגעים מינית הם נפגעי תקיפה מינית בעצמם. כמו כן, נמצא כי אחים פוגעים מינית פעמים רבים נפגעו מינית בעצמם קודם לכן. נקודה נוספת שראוי לתת את הדעת עליה וקשורה לזמן של ההורים עם הילדים ובמיוחד של האם, קשורה בשחיקה, בעייפות ובקושי לתפקד. ד"ר חנה קהת יו"ר ארגון קולך (יופה, 2013) בראיון לעיתון הארץ מתריעה ואומרת כי "חשוב לשים לב לנתון לפיו הבאת ששה ילדים ומעלה גובה מחיר, וחשוב לידע בכך את הנשים ולדאוג לשלומן". המחיר, לדברי קהת, לא בא לידי ביטוי רק בדיכאון שאחרי לידה. לדבריה, "זהו עניין מערכתית שבמסגרתו האמא לא מתפקדת, והבעל לא יודע איך לקחת את התפקיד על עצמו". מחזקת את העמדה הזו גב' אילת וידר כהן, פסיכולוגית קלינית האחראית על תחום בריאות האישה בקופת חולים מאוחדת, המדגישה את ההכרח להביא בחשבון "שני נתונים חשובים: מספר רב של לידות והשפעתן על מצבה הבריאותי והנפשי של האישה וכן השפעת גיל הנישואים הנמוך על בריאות האישה" (יופה, 2013).

כפי שנאמר לעיל, טענתנו היא שגודל המשפחה אינו רק נושא כמותי. מגודל מסוים של משפחה עלינו לראות את הדברים מנקודת מבט של איכויות שונות.

לא מדובר בהכפלה של כמות העבודה, ההתייחסות, הנתינה והדרישה מהילדים. מניסיוננו, במשפחות גדולות האחים לוקחים אחריות וממלאים חלק מהמטלות בעצמם. "מגדלים את הילדים הקטנים". לא נדיר לראות ילדה בת 8-10 מובילה עגלה ובה אח או אחות קטנים, ועוד שניים אוחזים בעגלה והיא אחראית עליהם, כולל חציית כבישים וכיו"ב. ילד שגדל כך, לבטח לומד מיומנויות כמו עבודה בצוות, מילוי תפקידים, לקיחת אחריות, תחושת עצמאות ותחושה ש"סומכים עליך". אך התפקידים והאחריות לא תמיד הולמים את הגיל, והם תופסים חלק לא קטן משגרת יומו של הילד ובאים על חשבון "להיות ילד".

וכמובן שתמיד יש להתייחס להקשר התרבותי של המשפחה בטיפול משפחתי (אתגר, 2009). אי הבנה של התרבות והקשרים של הסוגיות של המשפחה בה אנו מטפלים יכול להמאיס ולהרחיקם מההליך הטיפולי (Ivey & Ivey, 2001).

השאלה היא: האם למספר הילדים יש משמעות מבחינה זו או שאופי המשפחה המתואר ונורמות כאלה יביאו בדיוק לאותן תוצאות בין אם מדובר ב-4 ילדים או

זה האח שלא הגיע הוא לא רק בן משפחה, לא רק האח הבכור (שהיה לו מעמד מיוחד במשפחה עקב כך), אלא גם האב של הקורבן.

התייחסות לנושא של המשפחה הגדולה

שאלנו את המטפלים האם המטופלים שלהם מתייחסים באופן גלוי ומפורש לנושא של "משפחה גדולה". התשובות שונות. אחד המטפלים אמר שלדעתו "גודלה של המשפחה משפיע על היכולת של המטופל להבחין בדינמיקה ובהשפעות הדיאלקטיות בינו לבין האחים. מתוך הפרקטיקה אני מוצא שככל שהמשפחה גדולה יותר – שמונה ותשעה ילדים, מטופלים בכלל לא מזכירים אותם". הוא התייחס גם לנושא ה"קואליציות" שהוזכר לעיל:

נמצא כי רבים מההורים לילדים פוגעים מינית הם נפגעי תקיפה מינית בעצמם. כמו כן, נמצא כי אחים פוגעים מינית פעמים רבות נפגעו מינית בעצמם קודם לכן

"ריבוי האחים שיש למטופל מאפשר לו ליצור מערכות יחסים מגוונות ביותר או קואליציות נגד אחים אחרים שעשויות לשמש עבורו כהגנה או כמסגרת לניהול חייו כאשר פעמים רבות דרכה הוא מביע את הפתולוגיה שלו. למשל, מטופל שיש לו אח אחד, מערכת היחסים ביניהם מאפשרת לו להביע דפוס אחד של יחסים כמו קנאה או תלות וכדומה. במשפחה מרובת אחים הוא יכול לנהל מספר מערכות במקביל בתוך המשפחה כאשר כל אח מאפשר דפוס שונה של יחסים. וכל מערכות היחסים הללו מתקיימות בתוך המשפחה כך שהוא יכול לשנוא אחים מסוימים ולאהוב אחים אחרים. זה משפיע על היכולת שלו לפתור משבר עם אחים ששונא כי הוא יכול להשתמש במערכות היחסים האחרות החיוביות כך שאין לו צורך לפתור את המערכות במפגשים הטיפולים. המטופל כמעט ואינו מזכיר את האחים למרות ההשפעה הגדולה שיש להם על התפתחותו וחיי. המטופל מתקשה לעמוד על היחסים בינו לבין האחים, ומבטא קונפליקטואליות רבה בהקשר זה".

ב-11 ילדים?

להלן מספר הערות, שאלות וסוגיות שעלו תוך כדי העבודה, וברצוננו להפנות את תשומת הלב אליהן.

לעיתים הזנחה הורית עלולה להביא את הילדים למצוא מזור זה בזה בדרך של יחסי מין. זו תופעה שאנו מכירים גם מפנימיות

- כשגדלים במשפחה גדולה, יש משהו מתחושת גדילה בקבוצה, בארגון, ב"קבוצה", בקהילה. האם ואיך יש לתחושה זו מקום בהתפתחות של בני המשפחה?
- כמו בכל משפחה, יש, או יכולות להיווצר, "קואליציות" והתחברויות בין אישיות. אבל במשפחות גדולות האלטרנטיבות רבות הרבה יותר. הרבה קבוצות יכולות להיווצר, הן מבחינת גיל, מגדר והתחברויות אישיות כמו בכל התקשרות. יותר אלטרנטיבות להתקשרות אבל האם גם יותר אלטרנטיבות למריבות?
- קנאת אחים – "אחים מקנאים כי הם נאבקים בראש ובראשונה עלינו ההורים: על האהבה שלנו, זמן האיכות הפרטי עם כל אחד מהם, תשומת הלב שלנו, יכולת הנתינה וההקשבה כלפיהם" (רבינוביץ, רבינוביץ 2017).
- נשאלת השאלה מה קורה עם התופעה של קנאת אחים במשפחות גדולות? זמן האיכות הפרטי עם כל ילד חייב להיות קטן מאוד, אם קיים בכלל.
- מה המשמעות של טיפול משפחתי לכל המשפחה במקרה של משפחות גדולות? למעשה מדובר במשהו שהוא בן כלאיים של טיפול קבוצתי וטיפול משפחתי. אבל בטיפול קבוצתי יש הגבלה במספר המשתתפים. כאן לא ניתן ולא רצוי לקיים מגבלה כזו. כי היחידה המשפחתית היא יחידה נתונה, על כל חבריה. אם אחד או יותר מבני המשפחה לא משתתף, יש לכך השלכות. לכך יש לצרף שאלה נוספת והיא פערי הגיל. בכל משפחה יש פערי גיל אבל במשפחות גדולות יכולים להיות מצבים שבהם הילדים הבכורים כבר נישאו ויש להם ילדים משל עצמם, ויש להם אחים או אחיות שהם או בגיל של הילדים שלהם או גדולים מהם או גם קטנים מהם. מה קורה אם במשפחה כזו יש גילוי עריות? לדוגמא: ילד שפגע באחיין שלו (הבן של אחיו הבכור). במקרה זה האח סירב להגיע לטיפול המשפחתי. כמו שצוין, יש לכך השלכות. במקרה

האחים ובחזרה.

רוב ההתייחסויות הן לגבי תפקידי האחים ולא לגבי תפקידי ההורים. אפילו רותי, שיש לה מעמד מיוחד הן כ"אשת סוד" של האם, הן כבעלת תפקידים רבים שקיבלה מהוריה, מדברת בעיקר על ההתייחסות של האחים כלפי המעמד המיוחד שלה, וגם האחים מדברים על כך, ולא על ההורים שאפשרו או אפילו יצרו את המעמד המיוחד שלה.

בשיח על התפקידים נעשו בחלק מהמקרים גם "חיבורים" לתקיפות המיניות. אחד האחים, למשל, כעס מאוד ובאופן עקבי על רותי שמתפקדת כמו "אמא קטנה", "אומרת מה לעשות... מחלקת פקודות והוראות..." כך, באמצעות הפגיעות בה – גבר עליה כביכול במעמדו, "החזיר אותה למקומה הטבעי", כשהוא "מלמד אותה על מיניות".

רותי עצמה ציינה כי גילתה אחרונה את המגעים המיניים בין אחיה וטענה "שהבינה שמהו מתרחש מאחורי גבה". הרצון העז להיות שייכת, הנטייה לרצות את הסביבה, והצורך להיות שייכת ושותפה לסוד שבין האחים, הם שכנראה הביאו אותה לשתף פעולה. נראה שבחוייתה, אלמלא הייתה מסכימה, לא הייתה שייכת לקבוצת האחים. הספרות המחקרית מספקת תמיכה לנאמר לעיל הן לגבי תחושת היעדרות של ההורים הן לגבי הבלבול. במחקר שערך השוואה בין נערים פוגעים מינית מחוץ למשפחה לבין נערים פוגעים מינית בתוך המשפחה נמצא, בין היתר, כי נערים שפוגעים מינית בתוך המשפחה דיווחו על חוסר שביעות רצון מהקשרים המשפחתיים, על תחושות דחייה ועל היעדרותם של ההורים, יותר מאשר אלו שפגעו מחוץ למשפחה (Worling, 1995). בלבול הוא מאפיין מרכזי במשפחות שבהן התקיימה פגיעה מינית בין האחים: בלבול בין

לעומתו, אמרה מטפלת באחת האחיות כי נושא "המשפחה הגדולה" נכנס לחדר הטיפול ביוזמתה של המטופלת כבר מתחילת הטיפול, וגודל המשפחה הוא נושא שהיא מרבה להביא לשיח בחדר הטיפול. היא נוטה לשתף בסיפוריה על אירועים משפחתיים של המשפחה המורחבת ובדבריה יש התייחסות מרובה למספר האנשים, לקשרים הבין אישיים, ונראה כי זה תחום ונושא שמעסיק אותה מאוד. מטפל אחר דיבר על "משפחת האחים" וטבע את המושג "משפחה בתוך משפחה".

תפקידים

דגש רב הושם מבחינת המטפלים על התפקידים במשפחה, ויש תמימות דעים לגבי חשיבותם. כל המטפלים התייחסו לבלבול בין תפקידי ההורים והאחים. האב נחוה כדמות לא יציבה ולא נוכחת. לגבי אחד הילדים, הדבר עורר חשש, ומכאן מיעוט ניסיונות ההתקרבות של הבן הבכור אל האב. אצל מי שאמור לרשת את המקום ולהפוך ביום מן הימים לאבי המשפחה ולהנהיגה, התעוררו פחד וחרדה מהמחשבות על התקרבות.

בוטאו גם תחושות של חוסר ביטחון וחוסר הגנה מצד ההורים. מתברר כי האם נחוות כנוכחת נפקדת על ידי חוב הילדים.

אפילו רותי ... כבעלת תפקידים רבים שקיבלה מהוריה, מדברת בעיקר על ההתייחסות של האחים כלפי המעמד המיוחד שלה, וגם האחים מדברים על כך, ולא על ההורים שאפשרו או אפילו יצרו את המעמד המיוחד שלה

הביטוי המזוקק ביותר לבלבול בתפקידים בוטא על ידי אחד הילדים שתיאר את אחד האחים כממלא את תפקיד האב ואת האחיות הבוגרות כממלאות את תפקיד האם. בשיחה על התפקיד האבהי שכלל בתוכו הן הענקת תחושות של אמון וביטחון והן הצבת דרישות וכעס כשהוראות לא ממולאות, הוא התבלבל, ובכל כמה שניות החליף את בחירתו לגבי מי האדם הקרוב לו ביותר בין אביו לבין אחד

עוד הוחלט על הדרכת הורים וטיפול בכל אחד מהילדים על פי צרכיו (פוגע או נפגע). היות והמין מלווה כל אחד מהילדים כמעט מינקות ומהווה חלק מהעולם ההתפתחותי-משחקי של כל אחד מהם, יש צורך מהותי לעזור לכל אחד מהילדים לבנות אישיות וזהות נפרדת בלי קשר למין ולמיניות.

נראה כי דווקא לאור כמות הילדים במשפחה, שחלקם מצא פתרונות לא יעילים כמו כניסה לתפקיד הורי ויצירת משפחה שנייה, ישנו צורך להחזיר את התפקידים למקומם הטבעי. במשך כל זמן הטיפול הייתה רגישות רבה ותשומת לב לא לקחת מההורים את תפקידם ההורי ואת סמכותם מחד גיסא, ומאידך גיסא, להתוות חוקים חדשים בבית וליצור תנאי שמירה ומוגנות כאלה שלא יאפשרו המשך פגיעות.

בין הנושאים המשפחתיים שעליהם נעשית עבודה ספירלית, אותו נושא שמעובד שוב ושוב כל פעם ברמה יותר עמוקה, יש לציין את התחומים הבאים: סודיות, סמכות הורית, זוגיות, מיניות וקואליציות במשפחה.

לסיכום

ניסינו להראות את הייחודיות של טיפול במשפחות גדולות, ובעיקר להעלות שאלות ומחשבות בהקשר לכך. מטרתנו היא להעלות את הנושא על סדר היום כדי לאפשר התחלה של שיח בנושא מצד מטפלים ואנשי מקצוע.

הרצון לקירבה לבין חוסר הרצון להיפגע, בלבול בהבנה של המעשים הפוגעניים ועוד (DiGioaggio-Miller, 1998).

המטפלים

השוני הגדול ביותר שמצאנו נוגע למטפלים. מטבע הדברים, שכשיש הרבה ילדים יש גם הרבה מטפלים, יש "משפחה" של מטפלים. ניתן לראות תהליכים מקבילים בין שתי ה"משפחות" (המשפחה שבטיפול ומשפחת המטפלים), בהעברה והעברה נגדית, בנאמנות ובתמיכה ב"מטופל שלי". כך, תחרות בין שני אחים עשויה למצוא הד רחוק בין שני המטפלים שלהם בציפייה או בהתנהגות (לדעתנו לא מודעת) בהתאם לסטטוס ולתפקיד ב"משפחת המטפלים" על פי הסטטוס והתפקיד של המטופל במשפחה המקורית או בהקשר לסטטוס הזה (בן בכור, הורים, וכיו"ב).

אחד הקשיים הגדולים הוא לקבוע מפגשים בין כל כך הרבה מטפלים. אולם פגישה מערכתית שכזו חשובה לשם עדכון, חשיבה משותפת, העברת מידע ותכנון הטיפול המורכב הזה.

היות והמין מלווה כל אחד מהילדים כמעט מינקות ומהווה חלק מהעולם ההתפתחותי-משחקי של כל אחד מהם, יש צורך מהותי לעזור לכל אחד מהילדים לבנות אישיות וזהות נפרדת בלי קשר למין ולמיניות

בהתייחס לטיפול

כשהמשפחה הגיעה, הוחלט לאחר הערכות צרכים וסיכון, פגישות עם עובד סוציאלי לחוק הנוער ופגישות עם ההורים על תוכנית טיפולית. כבר בהתחלה נערכה פגישה של כל המשפחה, מקטן ועד גדול, עם הצוות הטיפולי במרכז, העתיד לטפל בילדי המשפחה. בפגישה זו נערכה היכרות ראשונית עם הצוות, נחשף סוד הפגיעה המינית ונקבעו כללי התנהגות חדשים בבית, הכוללים תנאי שמירה ומוגנות קפדניים.

מקורות

1. אתגר, ט' (2009) רגישות רב תרבותית כלי הכרחי בטיפול בקטינים שתקפו מינית. עט השדה גיליון 3, הוצאת אשלים, ירושלים.
2. יופה, א' (1.11.2013) משלמות בגופן ובחייהן, ראיון עם ד"ר חנה קהת, איילת וידר. אתר עיתון הארץ, סופשבוע.
3. בטיפולנט (10.08.2014). גילוי עריות בין אחים: נושאים תרפויטיים ואתגרים קליניים. תקציר מאמרה של Ballantine. אתר בטיפולנט <http://www.betipulnet.co.il>
4. רבינוביץ, א' (2017). שומר אחי אנוכי? כשקנאת אחים הופכת מסוכנת. אתר בריאות וואלה גוף ונפש/פסיכולוגיה נדלה מהאינטרנט <https://healthy.walla.co.il> 13.5.17
5. Appelstien, C.D. (1994). The Guss chronicles reflection from an abused kid. Salem New Hampshire: Appelstien Professional Services.
6. Bonner, B., Marx, B., Thompson, J. & Michaelson, P. (1998). Assessment of adolescent sexual offenders. *Child Maltreatment*, 3 (4) pp. 374-383.
7. Collin, V.D., Fast, E., Hélie, S., Cyr, M., Pelletier, S. et al. (2014). Young offender sexual abuse cases under protection investigation: Are sibling cases any different?. *Child Welfare*, Arlington 93.4: 91-111.
8. DiGioagio-Miller, J. (1998). Sibling incest: Treatment of family and the offender. *Child Welfare*, 77(3), 335-346.
9. Etgar, T. & Shulshtein Elrom, H. (2009). A Combined Therapy Model (Individual and Family) for Children With Sexual Behavior Problems. In *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, (53) 5, pp.574-595.
10. Ivey, A.E. & Ivey, M.B. (2001). *developmental counseling and therapy and multicultural counseling and therapy*. In D.C. Locke, J. Myers & E.L. Herr, *The handbook of counseling* (pp. 219-237). Sage.
11. Latzman, N.E., Viljoen, J.L., Scalora, M.J. & Ullman, D. (2011). Sexual offending in adolescence: A comparison of sibling offenders and nonsibling offenders across domains of risk and treatment need. *Journal of Child Sexual Abuse*, Binghamton 20.3: 245.
12. McDonald, C. & Martinez, K. (April 2016). Parental and others' responses to physical sibling violence: A descriptive analysis of victims' retrospective accounts. *Journal of Family Violence*, New York 31.3: 401-410.
13. Morrill, M. (February, 2014). Sibling sexual abuse: An exploratory study of long-term consequences for self-esteem and counseling considerations. *Journal of Family Violence*, New York 29.2 : 205-213.
14. Phillips-Green, M.J. (April 2002). Sibling incest. *Family Journal*; Alexandria 10.2: 195-202.
15. Relva, I.C., Fernandes, O.M. & Mota, C.P. (2013). An exploration of sibling violence predictors. *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research*; Bingley 5.1 : 47-61.
16. Ryan, G.S. (1991). The juvenile sex offender's family. In: Ryan, G. & Lane, S., *Juvenile sexual offending*, Ch. 9, pp. 143-160.
17. Ryan, G. & Lane, S. (Eds.) (1997). *Juvenile sexual offending*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
18. Schladale, J. A. (September 11, 2002). Collaborative approach for engaging families in treatment with sexually aggressive youth. Presented at the 7Th International Conference for the treatment of Sexual Offenders Vienna, Austria.
19. Smith, H. & Israel, E. (1987). Sibling incest: A study of the dynamics of 25 cases. *Child Abuse and neglect*, 11(2), 101-108.
20. Winstok, Z. (April 30, 2015). Effects of childhood experience of violence between parents and/or parent-to-child violence on young israeli adults' global self-esteem. *Violence and Victims*, New York 30.4 (2015): 699-713.
21. Worling, J.R. (1995). Adolescent sibling-incest offenders: Differences in family and individual functioning when compared to adolescent nonsibling sex offenders. *Child Abuse & Neglect*, 19(5), 633-643.